

DELAVSKA

PRAVICA

Glasi krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v sluca u praznika dan oprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 150 — Cena: za 1 mesec Din 50, za četrt leta Din 150, za pol leta Din 300; za inozemstvo Din 700 (mesečno) — Oglaš: po dogovoru

Oglaš, reklamacije in naročila na upravo Miklošičeva cesta (palača Delavske zbornice) 1. nadstropje — Jugoslovanska strokovna zveza

Delavci vseh dežel, združite se!

Na podlagi sklepa izvrševalnega odbora je sklicano za 25. in 26. aprila v Berlin zasedanje širšega odbora »Krščanske strokovne internacionale«. Za seje bo dal na razpolago svoje prostore nemški »Reichswirtschaftsrat« (državni gospodarski svet). Na sejah bo celoten izvrševalni odbor, zastopniki strokovnih central iz posameznih držav in od vsake strokovne internacionale (Fachinternationale) po dva delegata.

Letošnje zasedanje odbora internacionale je razen važnosti čisto strokovnih vprašanj, ki se bodo obravnavala tem pomembnejše, ker se vrši v desetem letu, od kar so se evropske krščanske strokovne organizacije združile v mednarodno zvezo. Le-ta je v teh 10. letih pokazala veliko aktivnost v borbi za pravice proletarijata, ročnega in duševnega. Pod njenim okriljem je zbranih danes okoli 4 milijone organiziranih evropskih delavcev vseh strok, katere združujejo še posebne strokovne internacionale, ki jih je sedaj s pred nedavnim novoustanovljeno internacionalo javnih nameščencev že 16. Naša internacionala in nje odbor sta v tem času poleg ogromno organizatoričnega in propagandnega dela skušala rešiti celo vrsto delavskih vprašanj, ki se pojavljajo v vseh državah in jih je tako mogoče rešiti enotno za vse države sveta — iz mednarodnega urada dela, oziroma Društva narodov ven. V tem pogledu je naša internacionala storila, kar je mogla in kar ji danes vsi priznavajo. Njen vpliv v mednarodnem svetu stalno raste. Poleg tega pa je bila internacionala že v prvem desetletju svojega obstoja stalen vir moči in pobude za delavsko borbo vsem v njej združenih

strokovnih organizacij poedinih držav. Internacionala vodi tovariško skrb za obstoj, razvoj in napredek krščansko-socialnega strokovnega pokreta v vseh državah. Tako je tudi naša Jugoslovanska strokovna zveza kot članica internacionale od njene ustanovitve sem z njo v stalnih najostrejših stikih in je dobivala od nje vedno in vedno nove pobude in vzpodbude v borbi za delavske ideale. Zato se te dni s hvalnostjo spominjamo in mislimo na našo internacionalo kot svojo vrhovno zastopnico.

Zato pošilja načelstvo JSZ na to zasedanje odbora internacionale svoje zastopstvo z naročilom, da se zahvali internacionali za vse njeno prizadevanje in brige, ki jih je imela zlasti za Jugoslovansko strokovno zvezo — danes še eno svojih najmanjših članic, ki pa ima silno nalogo, da se po njej v »Krščanski strokovni internacionali« združi vse delavstvo Jugoslavije in da privede v njo tudi delavstvo sosednjih južnih držav.

To pa bo mogoče Jugoslov. strok. zvezi v okviru krščanske strokovne internacionale le, ako se bo mogla širiti in »voditi borbo za delavske pravice, prosta prav vsakršnega jarma ali jerobstva«, kakor je pisala meseca februarja internacionala Jug. strok. zvezi. »Le strokovno gibanje, ki postavlja svoj program in svoje delo na temelje svojega lastnega svetovnega nazora, daje poročstvo za zdrav razvoj socialnega in gospodarskega in s tem političnega življenja države in družbe.«

Krščanska strokovna internacionala naj živi in se jači in dosega čim večje uspehe za delavstvo.

len. In medtem, ko voditelji industrijskih kartelov in po njihovem naročilu časopisje močno poudarja ta pomen, se zdi, na je nasprotna stran docela nepoznana. In baš ta pomen ima obveze, katerim se ni moči izogniti.

O dolžnostih napram splošnosti, katere bi morali kapitalisti točno izvajati, tu ne govorimo. Amerikanski darovi: snovanje knjižnic, galerije slik, nagrade itd. nas ne zanimajo. Gre za dolžnosti, katere imajo napram družbi vsa zlasti pa industrijska velepodjetja kot taka in gotovo ne bo škodilo, če si jih enkrat od bližje pogledamo. Da bi ostali delavci, odnosno država in občine tudi za naprej, kakor je bilo to do sedaj, nosilci predvsem brezposelnega zavarovanja, se nam zdi docela neopravičeno. Podjetja naj ne nosijo le enega dela, ampak vse stroške brezposelnega zavarovanja sama.

Današnja brezposelnost ima povsem drug značaj, kakor pa ona, ki smo jo poznali dosedaj. Moderna brezposelnost se povzroča z uvajanjem novih strojev in novih naprav z združevanjem posameznih podjetij in zapiranjem drugih čisto n a m e n o m a. Današnji brezposelnosti ni vzrok kaka nepredvidena kriza, ampak predvideni in hoteni ter po načrtu izvajani ukrepi.

Celo, ako je brezposelnosti vzrok kaka kriza, le-ta ne pride za veleindustrija nikdar docela nepričakovano, danes, ko je gospodarski barometer, če ne docela, pa vsaj v najvišji meri popolnoma zanesljiv.

Znano je, da se je mnogim ameriškim firmam posrečilo ob času kriz obratovati naprej, oziroma zaposleno delavstvo obdržati. Industrijalec Dennison, znani fabrikant papirja, zastopa celo stališče, da povzroča brezposelnost le »brezglavost in neumnost« delodajalcev, in da se da s pametnim vodstvom podjetja to preprečiti.

»V tem duhu,« pristavlja André Philip v svoji knjigi Le Problème Ouvrier aux Etats-Unis, »je bil predložen v državi Wisconsin zakonski načrt, ki predvideva brezposelno zavarovanje, katerega nosilci naj bi bili delodajalci. Industrijci bi torej imeli znaten finančni interes na stabilizaciji industrije.«

Poleg brezposelnosti, povzročene po gospodarski krizi, je brezposelnost, ki izvira izključno le iz ukrepov voditeljev podjetij, da se zniža število zaposlenih delavcev.

Znani Dubreuil navaja v svojem znamenitem delu »Standards« v tem pogledu zanimive primere: »Železniška družba v Bostonu je spravila v promet zaviralne naprave, ki omogočajo, da se letno prepelje več milijonov tovornih vagonov brez kakega zavirača ali postavljalca signalov. Ti ljudje so torej postali odveč spričo naprave, ki jo vodi en človek iz enega stolpa. Izračunali so, da bo prinesla ta naprava letno 800.000 dolarjev prihranka.

Po drugem poročilu so nadomestili pri newyorški podzemni železnici kontrole pri vhodih in izhodih z vrtečimi se križi, s čimer se porablja sedaj pri kontroli mestu 1500 le 471 oseb.

Časopis »Iron Age« piše: »V avtomobilski industriji je produciralo leta 1925. 30 delavcev ravno toliko, kot leta 1914 — 100.«

The New-York Times« pravi v članku: »Stroj povzroča brezposelnost« sledeče: »Prebivalci Združenih držav se nahajajo v resnem in obenem dramatičnem precepu. V času, ko je ameriško blagostanje za druge ljudi presenetljivo in se jim zdi naravnost čudovito ter se smatra ameriško »efficiency« kot osmo svetovno čudo, so v vseh delavskih kolonijah delavci, ki zahtevajo delo, pa ga ne najdejo in oblegajo posredovalnice za delo mase brezposelnih ljudi, ki iščejo delo, a ga ni.«

Ali je torej čudno, da se delavec zopet začne bati strojev in da prihaja do tega, da jih črti in sovraži kot pred stoletjem. V svoji znameniti knjigi: »Filozofija tehnike« navaja prof. Dessauer iz Pirandellovega romana sledeče:

»Iz jekla in železa si je ustvaril človek svoje nove bogove in postal njih suženj in njihov hlapec. Naj živi stroj, ki mehanizira življenje!

To je triumf nespameti. Toliko genialnosti in truda je treba za ustvaritev teh kolosov, ki naj bi ostali orodje v naših rokah, pa nasprotno postanejo siloma naši gospodarji. Stroj, ki brez prestanka teče, mora použiti naše duše in naše življenje. Kaj naj storim? Stojim tu in služim svojemu stroju. Upravljam ga, da žre. Ne služim mu z dušo, ampak le z roko! Dušo, katero použiva, življenje, katero žre, mu morate nuditi, vi vsi ga nudite malemu stroju, ki ga jaz upravljam. In jaz imam pri tem le svoje zadovoljstvo, ko gledam, kaj nastaja iz tega. Lep rezultat, vam pravim!

In moje oči in ušesa gledajo in poslušajo. Ali ne slišite? To veliko brnenje, temno in glohoko, čisto v najnižjih globinah, in brez prestanka. Kaj je to? Ali je to šumenje telegrafskih naprav, ali je to pesem vodov cestnih železnic, ali je daljno bobnenje koncerta vseh strojev in motorjev, katerega ne bo konec?

To je mržnja proti stroju. Ne zago-varjamo je, jo pa razumemo.

Stroj je močnejši kot človek. Stroj vlada človeka, stroj ga prisili priličiti gibe svojih rok, ki ga narekuje ritmu zadaj za kulisami stoječi inženier, ki vodi stroj. Da delo več, stroj delavcu grozi.

Zato iznašam in pišem, da uvidimo, kako malo smo dosegli v primeri z onim, kar še moramo. V poudarek, da nas postavlja koncentracija in racionalizacija pred posebno resna vprašanja, pred velike nevarnosti. V dokaz, da samo socialno zavarovanje in pičli zakoni o delovnem času, higijeni in varnosti v obratih, da vse to še ne zadostuje. V ugotovitve da je sodelovanje strokovnega gibanja pri vodstvu gospodarskega življenja brezpojna potreba.

Ne smemo dopustiti, da bi bilo delavstvo docela odvisno od mile volje peščice industrijalcev kapitalistov ali bančnih mogotnikov, katere vodi le stremljenje po dobičku.

Nočemo odpraviti strojev in se vrniti k staremu obrtu, hočemo pa, ako človek vedno bolj more obvladovati narurne moči in sile, ako zavzema zemljo in njene zaklade, da tudi delavec dobi svoj delež na dobrinah zemlje, da njegovo življenje ne bo žrtev peščice po vedno večjem bogastvu stremlečih ljudi.

P. J. S. Serrarens, tajnik »Krščanske strokovne internacionale«.

Razgled.

Koncentracija v današnjem gospodarskem življenju in racionalizacija, ki se sprovaja že v vseh industrijskih panogah, pa tudi v trgovini, povzročajo veliko brezposelnost. Današnja brezposelnost je posledica združevanja v koncernne in kartele ali pa racionalizacije, ki se izvaja v posameznih podjetjih.

Amerikanci nazivajo to »tehniško brezposelnost« in današnja družba na eni strani z velikim občudovanjem zasleduje celo vrsto izumov, ki olajšujejo človekovo življenje in težko delo, na drugi strani pa z grozo gleda nevarnosti, ki vstajajo: brezposelnost delavskih mas.

Javno mnenje se za vse to zelo malo zanima. V državah, kjer skuša socialno zavarovanje ščititi delavca pred vsemi slabimi posledicami dela, ki nastajajo iz njegove lastnosti kot proletarca, v državah, kjer se daje delavcu za moč njegovih rok in sposobnosti ter delo njegovih možganov bolj neznatno odškodnino, v teh državah pa smatra javno mnenje brezposelnost tisoče in milijone celo srečnim, ker morejo živeti na stroške družbe.

Časopisje, ki se izpisuje o raznih praznih političnih vprašanjih, dogodkih in senzacijah, je za vsa ta vprašanja zlasti pa za brezposelnost slepo. In vendar je brezposelnost, naj se nazivlje tehniška brezposelnost ali kako drugače, za delavstvo največje zlo.

Zahteva se, da delavske strokovne organizacije sodelujejo pri razvoju današnjega gospodarskega življenja.

Kapitalisti uvidevajo, da predstavlja to sodelovanje, brez katerega ni mogoče doseči zadovoljivih ciljev, dragoceno pomoč k premagovanju raznih gospodarskih težkoč, ki so zlasti v zvezi z izvajanjem racionalizacije podjetij. Kljub temu,

da se uvideva potreba tega sodelovanja in se od strokovnih organizacij zahteva, naj se prizadevajo, da bodo delavci razumeli prednosti racionalizacije, je vendar treba ugotoviti, da skušajo kapitalisti to sodelovanje strokovnih organizacij nazadnje vendarle izkoristiti le v svoje profitarne namene.

Najmočnejši današnji karteli in trusti smatrajo za odveč razpravljati s poklicnim zastopstvom delavstva — strokovnimi organizacijami — o vseh dalekosežnih izvedbah, ki se nameravajo izvršiti po podjetjih in le izjemoma se razpravlja s strokovnimi organizacijami pri obustavitvah obratov o morebitnih odškodninah dolgo vrsto let zaposlenih delavcev. Voditelji velikih podjetij se dogovarjajo med seboj, kupujejo nova podjetja, druga zopet ustavljajo, kakor se njim samim zdi, brez ozira na posledice, ki jih ima njihovo početje za delavce in splošnost. Žene jih pohlep po dobičku in ne brigajo se za to, če so brezštevilni delavci brezposelni, ampak jih brezskrbno prepuščajo v oskrbovanje družbi in državi. Današnji gospodarski sistem rodi posledice, ki razkrajajo celotno družbo.

Popolnoma se pozablja, da vsako industrijsko podjetje in njega razvoj ni le čisto zasebna stvar njegovih pravnih lastnikov, da posebno karteli, trusti ni koncerni ne pospešujejo blagostanja delavstva in številnih delavskih družin, katerih obstoj je odvisen od njih, in da so vsa industrijska podjetja danes naprave, o katerih mora voditi račun celotna družba.

V zadnjem času se mnogo govori o koristnem delovanju velepodjetij za splošnost. Res morejo industrijska podjetja mnogo storiti za korist splošnosti. Njihov pomen za gospodarsko življenje in s tem za splošno življenje ljudstva more biti si-

Redni občni zbor

I. delavskega konsumnega društva na Jesenicah

se bo vršil, dne 27. aprila 1930 ob 3 pop. v prostorih starega društvenega doma

s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Citanje revizijskega poročila.
3. Odobritev račun. zaključka za l. 1929.
4. Volitev nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Takoj po obnem zboru se bo izdajal članom 6% ni popust na blagu.

Spored

mednarodnih zborovanj krščanskih strokovnih organizacij 25., 26. in 27. aprila v Berlinu.

Dnevni red zasedanja odbora internacionalne je tale:

1. Zasedanje otvori predsednik krščanske strokovne internacionale. — B. Otte, Berlin.

2. Zapisnik lanskega zasedanja (Zemlja).

3. Pregled delovanja internacionale. — Poroča tajnik internacionale P. J. S. Serrareus Utrecht.

4. Blagajniško poročilo in proračun internacionale za 1930-31. Blagajnik: H. Amelink, Utrecht.

5. Vprašanja iz mednarodnega urada dela:

a) Prisilno delo v kolonijah. — Poroča H. Pauwels Brüssel.

b) Delovni čas namencev. — Poroča G. Tessier, Paris.

c) Konferenca o vprašanjih pomorskega delavstva. — Poroča F. Brüssel, Haag.

- d) Delovni čas v rudarstvu.
6. Nedeljski počitek in nedeljsko delo. — Poroča F. Baltrusch, Berlin.
7. Sklepi.
8. Razno.

Manifestacijsko zborovanje ob 10 letnici »Krščanske strokovne internacionale«

1. Pesem.
2. Zborovanje otvori predsednik internacionale. — B. Otte, Berlin.
3. Govor: »Stremljenja krščanske strokovne internacionale.« — Tajnik P. J. S. Serrareus, Utrecht.
4. Zborovanje pozdravijo zastopniki drugih organizacij in predstavniki države ter delegati delovnih strokovnih central.
5. Pesem.

Odbor internacionale bo sprejel v soboto 26. aprila delavski minister nemške republike dr. A. Stegerwald.

do sočloveka, posameznika do skupnosti, kakor iste enako nazaj do vsakega posameznika. Nastala je dvojna mera in dvojna enakopravnost. Dolžnosti naj prenaša tisti, ki se jih obresti ne more. Pravice v primeri z dolžnostmi pa naj poberejo in uživajo samo nekateri. Zato vidimo, kako se največja dolžnost — delo — silno podcenjuje ter se mu skuša odtegniti z vsemi mogočimi sredstvi. Živeti, uživati vse udobje se hoče v največji meri, delati za to pa kar najmanj ali celo nič. Resničen je izrek: »Več udobnosti, manj dela, več dela, slabše življenje.« Današnji materialistično-kapitalistični svet je tak. Vse stremi za samim brezmejnimi profitarstvom. To se tako rado tudi danes naziva kot najbolj pravilno in racionalno gospodarstvo, katero naj dviga blagostanje.

Vsakemu je razumljivo, da, če kdo kaj na eni strani profitira, mora nekdo na drugi strani trpeti izgubo. Naravno je torej, ako kdo več potroši za svoje življenjske potrebe, bodisi da si nakopiči denarja in premoženja v vse večji meri, kakor bi sploh z lastno močjo pravičnega dela to bil zmožen pripraviti, tedaj mora pač nekdo drugi biti zelo prikrajšan. Tako prikrajšanje pa običajno le zadene slaberega, ne samo enega ali dva, marveč na stotine in milijone delovnih ljudi. Po vseh načelih današnjega poganskega kapitalizma, naj ne uživa sadov lastnega dela v prvi vrsti ročni ali duševni delavec, marveč s precejšnjim delom tega mora po diktatu kapitalizma od zgoraj nasititi v prvi vrsti prej vse druge, ki se sicer niso trudili, ne delali in tako ne zaslužili, hočejo pa uživati po svoje smatrano »človeka dostojno« življenje, kar pa ostane, je šele tvoje.

Taka je tendenca profitarstva — kapitalizma. Vsa naravna bogastva, pravilno uporabljena, bi lahko rodila vsečloveško blagostanje, danes pa služijo po večini v propast najnedolžnejših ljudskih množic, katere si s pehanjem in garanjem za pridobitev istih zemeljskih dobrin, le same kopljejo prezgodnji grob. To je najhujše zlo, pravcati kapitalizem, kateri je silno močan ter ima v svojih mrežah prav vse stanovne, kateri si služijo kruh z umom in lastnimi rokami. Zato vidimo, da si razni stanovni skušajo odpomoči. Kakor je dosledno izveden in organiziran uničujoči kapitalizem, tako je potrebno, da postavijo vsi prizadeti nasproti enako svojo močno in organizirano fronto. To je

v današnjem pomenu strokovna organizacija ali stanovsko združenje.

Kako se godi viničarskemu stanu, ve vsakdo iz svoje izkušnje najbolj. Dela storiti ne moreš nikoli dovolj in zadosti pravilno. S par dinarji pa si naenkrat že plačan preveč. Vsaj svojih zakonitih pravic bi nikakor ne smel naglašati, še manj pa zahtevati. Svojega stanu nikjer uveljavljati. Garati, molčati, za krivice pa se še zahvaljevati. — Tako ne sme več naprej! Kakor drugi stanovi, tako smo tudi mi vzeli strokovno organizacijo kot sredstvo za obrambo in pridobitev vseh božjih in človeških pravic. Hočemo in moramo, da smo po svoji. Strokovni zvezi viničarjev kot edini predstavitelji našega stanu, upoštevani povsod. Več zavednih in enakomislečih ko nas bo, trdnjeji bo naš krog. Brez strokovne organizacije smo viničarji nič, kakor smo bili prej, prepuščeni nemili usodi in vsem vetrovom. Kar so naši dedje zamudili, moramo mi nadomestiti. Branimo dosledno povsod čast Strokovne zveze viničarjev in pridobivamo novih članov! Vse dotlej pa, ko bodo napadali kapitalisti in njihovi privrženci našo strokovno organizacijo, pa vedimo, da je ista na pravi poti, kakor hitro pa o bodo ravno isti začeli hvaliti, pa smo izgubili našo pravo smer, smo postali bolj za parado kot pa resnična in borbena strokovna organizacija — kot smo in moramo biti! r. n.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Viničarji.

Vsak čas skušajo neki ljudje posameznim viničarjem dopovedovati, kako ze viničarjev. Pravijo, da je strokovna nezmislno je biti član »Strokovne zveze organizacija neumnost in sama hujskarija. Ali imate viničarji res toliko denarja, da ga za organizacijo stran mečete? Rajši ga nosite v hranilnico, ostane vsaj vaša last in se še obrestuje zraven. Zakaj so pa viničarji prej, celo več stoletij sem, bili brez vsakršne organizacije, pa jim je vse boljše šlo, kakor gre današnjim! — Takih namišljenih in navidezno dobrohotnih nasvetov je vse polno. Ni potem prav nič čudnega, ako nastanejo tu ali tam pri kakem manj zavednem viničarju pomisleki o pomenu važnosti strokovne organizacije. Čisto drugače pa sodi take besede in skrb ljudi iz drugih slojev za našo strokovno organizacijo vsak zaveden viničar. Ta se predobro zaveda, da je vse to le pesek v oči nevednim, da so to ljudje, ki nas spredaj božajo, zadaj pa snujejo vse-mogoče naklepe, kako bi nam škodovali. Vsak pošten član naše strokovne organizacije se takih nasprotikov celo veseli, saj nam s svojim delovanjem do-

kazujejo važnost naše stanovske skupnosti, strokovne organizacije, katere se skušajo otepati na vse strani. Ne bilo bi potrebno, da ponovno razpravljamo, sedaj po že skoraj desetletnem obstoju, o pomenu strokovne organizacije, vendar pa ne bo odveč, ako se pri tem pomudimo, zavedne s tem še bolj utrdimo, onim pa, ki bi omahovali, pokažemo pravo smer.

Živimo v tisti dobi človeške družbe, v kateri je človek, poedinec, le nič. Ne gleda se na življenje posameznika, niti ne, kako se vsak tak posameznik mora boriti za obstoj svojega življenja, predvsem delavec. Dejanska ljubezen do bližnjega se je med človeštvom skoraj popolnoma ohladila, obstoje le še njeni zadnji ostanki — miloščina. Zapovedi božje, kot najvišja postava, se ne priznavajo več, ako pa še, tedaj navadno le v obrambi za osebne koristi, čestokrat močnejšega proti slabšem, kakor da bi bil greh in pekel pripravljen le za same nemaniče in delavske sužnje. S tem je tudi postal zavrt tisti najvažnejši, od Boga človeški družbi postavljen regulator, ki naj ureja razmerje človeka

Peter Kovač:

Tovarna

(Odlomki.)

Gospod so prišli.

Tisto uro se je zgodilo največje čudo tega sveta. Spomnili so se gospod svoje dobrotljivosti in so prišli obiskat podložne. Najmodernejši avtomobil se je ustavil pred tovarno. Pazniki in uradniki so prihiteli, sam gospod ravnatelj so prišli iz sobe. Pa so gospod baron odkimali:

»Ne, ne, rad bi videl, kako je tam notri!«

In so pokazali z roko v delovne prostore. Molče so prikimali uradniki in gospod baron so ostali sami z gospodom ravnateljem. In sta odšla in govorila o produkciji in o svetovnem trgu.

Temno so gledali delavci. Starejši so se ustavljali in snemali z glav zamazane čepice, mladi so pa šli mimo kot bi ne poznali in ne videli gospodov.

Gospod baron so bili neprijetno dirnjeni.

»Slišite,« so dejali gospodu ravnatelju, »slišite, tem fantalinom bi pa lahko nekoliko olike ubili v glavo, da bi vsaj človeka pozdravili, če jih pride obiskat.«

»Oprostite,« so bili ravnatelj v zadregi, »to je divja in neizobražena mladina. Odpustiti jih tudi ne moremo. Najboljša delovna moč.«

Divja in neizobražena mladina je tisti hip potiskala vozičke in dvigala bremena, da so ji hotele roke popokati. In nekaj najhujših mladcev je začelo poglasno peti pesem o plapolajočih zastavah, da so gospod baron obrnili hitro glavo drugam. Tudi niso gospod radi gledali raztrganih oblek in zamazanih obrazov.

In so hiteli, da bi prišli v notranje prostore. Tam so stroji. Gospod baron

so ljubili stroje. Tudi pse in konje so imeli radi. Vendar stroje najbolj, zakaj sedaj je to moderno.

V notranjih prostorih so bili gospod baron bolj zadovoljni.

Živo so stopali od stroja do stroja in ga pregledovali. V milostni razdalji za njimi so šli drugi. Delovodja vsakega oddelka jim je razkazoval delo.

Res so bili gospod baron vedno bolj zadovoljni. Pozabili so na pesem o plapolajočih zastavah in na fantaline, ki se nočejo odkriti in pozdravljati.

Ko so prišli do zadnjega oddelka, so bili gospod ginjeni, pa so rekli delovodji, naj zbere ljudi svojega oddelka, da jim povedo par besed, zakaj videli so in spoznali, da so vestni delavci.

Za hip so se ustavili stroji. Črne postave so se še bolj upognile in prišle počasi na sredo dvorane. Molče so gledali ljudje drug drugega. V tem oddelku so bili večinoma starejši ljudje, izkušeni delavci in strojniki.

Odkajljali so se gospod baron in si poravili klobuk, pa so začeli:

»Prišel sem in sem vas obiskal kot oče, ki ima pravico. Reči moram, da sem z vašim delom zadovoljen. Včasih se sliši zunaj v mestu, da hodijo med vas rovarji in vas zapeljujejo. Še letake so nalepili zadnjič na tovarno. Trdno sem prepričan, da ste ostali pametni in da vas plitve besede hujskačev ne spravijo na stranpota. V znak posebne naklonjenosti temu oddelku pa odredite gospod ravnatelj, da se da danes vsakemu časa piva. Opoldne naj se razdeli.«

Prikimali so gospod ravnatelj, tudi gospod baron so še prikimali, potem so pa odšli.

Eden izmed delavcev je zavijtel čepico in zakričal:

»Živijo!«

Začuden so ga pogledali drugi in molčali...

Teža enega življenja.

Resnično so bili zadovoljni gospod baron in ko so se vračali med stroji, so se ustavili pri možu strojniku, ki se jim je zdel najbolj simpatičen in so ga nagovorili.

France Seljak je bil. Ime ni nič posebnega in ga ne boste brali v zgodovini, tudi ne boste videli spomenika s tem imenom. France Seljak je bil proletarec. Bil je molčeč. Tihe vode globoko teko. Če bi merili nezadovoljstvo v notranjosti in globini, bi potegnil France najvišjo mero.

»Bog z menoj,« je dejal včasih France, »čemu je tako na svetu, da je mojih pet otrok lačnih?«

Povedal mu ni nihče, zakaj je tako. Grešnik ni bil France, da bi zaradi njegovih grehov morali trpeti otroci.

France ni razumel in je molčal. Drugi krog njega pa njega niso razumeli in so verjeli, da je najzvestejši hlapec. Zato se niso prav nič začudili, da so se gospod baron pri njem ustavili in ga povprašali:

»Kako gre, prijatelj?«

Široko je odprl France oči in iz grla mu je bruhnilo, da se je ves sstresel:

»Slabo!«

»Kako, kako?« so v zadregi menci gospod baron.

»Žena bolna. Pet otrok,« je sekal France.

No, da, no, da, bolna žena. Po zdravnika pošljite, po zdravnika.

»Kdo ga bo plačal?«

»Treba potrpeti, treba potrpeti. Zdravje je prvo.«

»Haha!« se je zasmel France in se naslonil na zaboje.

»Kaj vam je?« je vprašal baron.

»Pa bi jo v bolnico poslali,« je dejal malomarno ravnatelj.

»Da še prej gre. In otroci?«

»Otroci, hm,« je zagodrnjal baron in obžaloval, da se je ustavil pri strojniku.

»To bi se moralo nekako urediti,« je dejal ravnatelj. »Preprečiti bi bilo treba, da bi se ta svojat tako plodila. Samo v napotje so potem otroci.«

»Delovna moč, delovna moč, gospod baron.«

Se enkrat so se obrnili gospod baron k Seljaku:

»Slišite, to naj vas nič ne ovira pri delu. Poglejte stroj, kakor iz zlata, škoda, ko bi manj proizvajal zaradi vaših bolečin.«

»Kako mislite, gospod?« je blede Seljak.

»To je tako, kdor ne ve, če bo zmogel družino, naj se nikar ne ženi. Samo v napotje so mu žena in otroci.«

France je zaškripal z zobmi, v očeh mu je zagorel peklenski ogenj, in vrgel je čepico, ki jo je držal v roki, gospodu baronu v obraz in zakričal:

»Vi ste zver!«

Prestrašen je odskočil baron in se prijel ravnatelja.

»Nezaslišano, nezaslišano!«

France Seljak je stal bled in visok ob drvečem stroju. Gospod ravnatelj se je poklonil baronu:

»Oprostite, stvar takoj uredim.«

In se je obrnil k Seljaku:

»Opoldne zapustite službo. Ste odpušteni.«

Gospoda so odšli. France je gledal bled za njimi.

Uro pozneje. Bolesten krik je prekričal šum strojev.

»Ustavite, ustavite!« so kričali ljudje. »Jezus, Marija!«

V hipu so umolkili stroji.

Pod strojem je ležal z razbito glavo strojnik France Seljak. Zapušča bolno ženo in pet otrok... (Dalje prih.)

nik vinogradnika ovreči pravico zastopanja viničarjevemu zastopniku, češ, ker ni po § 1 viničarskega reda viničar. Za slučaj, da bi se še kje to dogajalo, vljudo pojasnimo vsem našim tovarišem, kakor g. zastopniku dotične komisije, da viničarski red § 23 nikjer izrečno ne določa, kdo sme biti in kdo ne sme biti zastopnik viničarja ali vinogradnika. Tukaj je dano na prosto voljo enako vsakemu viničarju, da si izbere svojega zastopnika po prosti volji. In če si na komisijo pripelje samega konjederca, temu noben vinogradnik ali njegov zastopnik nima prav nobene pravice ugovarjati.

Papirničarji

Preska. V župni cerkvi v Preski se bo 1. maja ob 7 zjutraj vršila sv. maša za naše delavstvo. Tovariši, udeležite se sv. maše polnoštevno!

Kovinarji.

Koroška Bela - Javornik. V tovarni KID na Javorniku se je obrat sedaj izboljšal. Dela se s polno paro. Naša obči-

na je delavska in občina kot taka bi morala gledati, v kakšnem položaju se nahajajo njeni občani. Naloga občine bi bila, da intervenira pri KID, da se v delo sprejemajo v prvi vrsti sinovi vdov, kateri so gotovo najbolj potrebni zasluzka. Njihovi očetje so dali vse svoje moči za družbo, a danes njihovi otroci čakajo in čakajo, a v delo se jih ne sprejme. Seveda, sinovi kmetijskih staršev so gotovo močnejši in družba gleda, da se oni sprejmejo v delo. Vdove pa naj poleg malenkostne pokojnine, ki jo dobivajo, skrbijo še za svoje že odrasle sinove, ki so brezposelni. Apeliramo na merodajne faktorje, da se enkrat to uredi. Toliko za danes o tem. — 1. maj proslavi naša skupina ob 7 zjutraj s sv. mašo. Člani, dolžnost vaša je, da se sv. maše vsi udeležite! — 18. maja obhaja skupina svojo 20. letnico. Ob 10 dopoldne bo sv. maša v župni cerkvi na Koroški Beli. Po sv. maši bo zborovanje v društveni dvorani. Popoldne koncert na vrsti Orehoukove gostilne. Med koncertom srečolov in prosta zabava. Vse okoliške organizacije vabimo, da se naše proslave v čim večjem številu udeležijo.

Doma in po svetu.

Avgusta meseca se bo vršil v Zagrebu evharistični kongres jugoslovanskih katolikov. Obeta se velika udeležba. Ob tej priliki bo tudi delavsko zborovanje.

Ljubljana. Posledice ljubljanskega proračuna so se takoj pokazale. Dovo različnih predmetov bo znatno padel in sel drugim, če ne bodo hoteli uvozniki plačevati nove uvoznine. Najbolj je seveda prizadeta delavska in nameščenska družina, na katero bodo prevladali kmetje, obrtniki in trgovci vso uvoznino, le da bo ostal njihov denar nedotaknjen. Izdatki proletarske družine se bodo zvišali letno za več kot 400 Din. Velikonočni prazniki so povsod minili v premišljevanju teh gospodarskih vprašanj in ljudje so dobili zopet svetlejšo oči.

Za veliko noč se je poklonilo kralju zopet okoli 1500 Hrvatov. Okrog 40 ljudi je obiskalo grobove v parlamentu padlih hrvatskih parlamentarcev.

S posebnim zakonom se je poverila organizacija izvoza kmečkih produktov posebni privilegirani delniški družbi, ki je oproščena vseh javnih dajatev.

Elektrifikacija Slovenije je bila pretekli teden predmet javnih debat. Naglašala se je predvsem potreba enotnega gospodarstva pri produciranju električne energije. Pokojninski zavod je dovil 20 milijonsko posojilo završniški elektrarni, s katero bo sodelovala velenjska in tudi ljubljanska.

Pri državnem sodišču za zaščito države se začne obravnavati proti zagrebški aretirancem, med katerimi je tudi dr. Maček. Obtožencev je 24, obtožnica obsega 61 strani.

V Nemčiji je skupno življenje v opoziciji zelo združilo obe delavski stranki. Socialisti kličejo vse delavstvo v splošno delavsko stranko. Preteklo njihovo nesocialistično delo v vladi pač ni zanje ravno reklama. Komunisti so vedno nemirni. V Lipskem je bila 20. aprila med njimi in policijo prava bitka. Ubit je bil med drugimi policijski komandir. Državni svet je odobril graditev nove bojne križarke. — Tvrdka Siemens in Halske je začela odpuščati delavstvo v tisočih.

Italija hoče z zunanjimi akcijami obrniti pozornost na zunanjo politiko. Svoj položaj utrjuje v Albaniji in išče nadalje stikov z Romunijo, v isti sapi

pa italijansko časopisje proglašala Dalmacijo za svojo. Diši ji tudi zveza z Nemčijo in Avstrijo. Za poljedelsko delavstvo je izvedeno pokojninsko zavarovanje.

V romunski vasi Costesti se je zgodila velika nesreča v Veliki noči. Veliki oltar, ki je bil ves okrašen s papirnatimi cveticami in trakovi, je bil med službo božjo naenkrat v plamenu, ki je kmalu objel vso cerkev. Ljudje so si v paniki sami zaprli izhod in tako jih je le nekaj ušlo smrti. Vse ostale, 142 po številu, pasu zagrnilo ruševine cerkve, ki se je sesula v eni uri.

V Poljski se polstrankarsko življenje stabilizira. Poslanci vseh kmečkih strank, sto po številu, so se zedinili za skupen nastop pri vseh vprašanjih. Koalicija bo prišla predvsem v poštev pri bodočih volitvah v jeseni.

Gandijevo gibanje se razvija v ostro smer. Časopisi poročajo o ostrih nastopih njegovih pristašev proti oblastem. Naskokujejo sodišča in policijska poslopja, nakar odgovarja policija z orožjem. S krvjo si kupujejo Indijci svobodo. V enem kraju so revolucionarji zažgali policijski arzenal. Gandi je proglasil splošen bojkot angleškega blaga. Med aretiranimi sta obsojena na 3 mesece ječe oba Gandijeva sinova. Muslimani se ne pridružujejo Gandijevim akcijam, ker se boje za svojo versko svobodo.

Anglija nima neprijetnosti le v kolonijah, ampak tudi doma. Neodvisna delavska stranka ljuto napada delavsko vladno, češ, da ni ne stori za sistematično izboljšanje delavskih razmer in računajo z možnostjo, da nastopi levo delavsko krilo samostojno v parlamentu kot četrti grupa. Vendar se pa v angleškem javnem življenju ni bati velikih pretresljajev; zato tudi vse male države ali narodi radi vidijo Anglijo kot posredovateljico pri svojih sporih. Tako je posredovala med Bolgarijo in Jugoslavijo, med Bolgarijo in Grško in bo isto vršila med Turčijo in Bolgarijo. Društvo narodov stoji ob strani.

Rusija je sklenila z Anglijo pogodbo, kateri bo sledila v kratkem popolna trgovinska pogodba. Na vzhodu more beležiti uspeh v novi komunistični kantonski vladi. Mnogo posla ima s svojimi poslaništvom, ki se ji zde premalo zaupljiva.

H. Somerwille, London:

Zakai ie Macdonald zapustil neodvisno delavsko stranko?

Macdonald je zapustil neodvisno delavsko stranko, ki ji je pripadal od leta 1894., ko je bila ustanovljena. Ustanovili so jo Macdonald, Snowden in umrli Keiz Hardie, kasneje pa so z njeno pomočjo ustvarili sedanjo angleško delavsko stranko. Hardie je že umrl, Snowden je izstopil iz stranke pred nekaj leti in sedaj mu je sledil R. Macdonald.

Kot vzrok izstopa iz stranke navaja, da postavlja neodvisna delavska stranka svojo organizacijo v službo tako zva-

nega levega krila, ki današnje delavsko vladno ostro kritizira v parlamentu in zunaj njega. V pojasnilo navajamo tu, da je angleška delavska stranka federativna organizacija, katere steber je tudi neodvisna delavska stranka, in odkar obstoja, izvzemši vojno periodo, je stala pod vodstvom neodvisne, in Macdonald je lahko po pravici trdil, da je neodvisna delavska stranka ustanoviteljica angleške delavske stranke. Takole je pisal o tem leta 1923.:

Z ustanovitvijo delavske stranke je dala »neodvisna« angleškemu delavstvu politično organizacijo, s pomočjo katere lahko upravičeno stoji ponosna poleg drugih političnih smeri. Delovanje neodvisne za uresničitev socializma ostane prav tako močno kot doslej in postaviti mora političnemu in socialnemu oportunizmu stalen odpor. Vzdržati mora zavedno demokratsko in socialistično mislečo množico, brez katere mora propasti vsaka delavska vlada.

Se ne eno leto potem, odkar je Macdonald to napisal, je prišla delavska vlada, s predsednikom Macdonaldom. Odslej se je večal prepad med Macdonaldom in neodvisno. Tej ločitvi seveda ni vzrok kakšno osebno nasprotje, ampak razlika med onimi, ki nosijo odgovornost za vladno in med onimi, ki brez takih izkušenj uporabljajo pri svoji propagandi močna gesla. Konec leta 1927. je zapustil neodvisno Snowden. Oficialno glasilu neodvisne je tedaj razglasilo, da se je Snowden ločil od socializma in da je mogel njegov izstop pomeniti le dosleden in časten zaključek preobrata.

Sedaj trdi isto neodvisna o Macdonaldu. Ta pa ne bo molčal, ampak bo odgovoril, da pojmuje sodobna neodvisna napačno socializem in da brani zmotne ideje. Kljub temu pa je ugotoviti, da obstoja med neodvisno in delavsko stranko bistveni razloček in celo nasprotstvo. Zato bi morala delavska stranka neodvisno izključiti, kakor je tudi komunističnim organizacijam zabranila pristop. V Angliji traja pač precej časa, preden se pride v politiki do logičnih zaključkov. Najgloblji vzrok sedanjih zmešnjav je pač dejstvo, da je delavska vlada, stopivša v politične in gospodarske odnose svetske realnosti, uvidela, kako usodopolno bi utegnulo postati delovanje v zmislu socialističnih načel, čeprav bi tako vladno podpirala in branila delavska stranka. »Levo krilo« stranke napada torej delavsko vladno, ker se ne drži socialistične politike.

Silovitost nesoglasja med levim in desnim krilom se je jasno pokazala na zadnji konferenci oddelkov neodvisne iz Londona in južnih grofij. Beckett, eden izmed opozicijskih voditeljev v parlamentu, je izjavil, da so seje parlamentarne delavske frakcije le komedija, da nimajo člani nobenega vpliva na vladno. Na drugi strani, da se pusti vlada, od liberalcev preveč vplivati in da ima z njimi tedensko tajne seje. — Kapitalistične sile, tako je Beckett nadaljeval, da smatrajo krotko delavsko stranko v spodnji zbornici kot trdnjavo za svojo lastno obrambo. Neodvisna naj zato goji misel socializma toliko časa, dokler ne bo angleško ljudstvo spoznalo, na kak način izdaja delavska vlada delavsko stvar. Levo krilo samo ni tako močno, da bi utegnila kaka cepitev delavsko stranko znatno oslabiliti. Nasprotno, taka cepitev bi položaj v delavski stranki razčistila in bi jo osvobodila vsakega socialističnega vpliva. Kajti brez dvoma bi tudi ona obdržala potem zunanost socializma. Delavska stranka si namreč to ime ni izbirala sama, temveč ji je bilo dano od konservativnih nasprotnikov. Ne glede na to etiketo pa delavska stranka v Angliji nikdar ni in ne bo vodila socialistične politike.

Delovni čas nameščenstva.

Proletarizacija nameščenstva postavlja vedno več problemov, ki zahtevajo rešitev. Med temi je delovni čas tako nujen problem, da ga je postavil mednarodni urad dela na svojo letošnjo konferenco kot glavno točko.

Ni dolgo, kar se je osnoval pri mednarodnem uradu dela tudi oddelk za nameščenstvo, ki je sestavljen iz 2 zastopnikov delodajalcev, 3 delegatov urada in 12 zastopnikov nameščenstva. Od 12 nameščenstvenih delegatov pripadajo 3 krščansko-socialistični strokovni internacionalci, 3 socialistični, 1 neopredeljeni, 1 Italijan, 1 Japonec, 1 Švicar, 1 zastopnik »Afa« zveze iz Nemčije. Sestava sicer ni posrečena, ker ne odgovarja dejanskim razmeram, pač pa more krščanska internacionala zabeležiti svoj uspeh v tem, ker je dosegla enakost s socialistično, ki je hotela imeti preje premoč.

Predhodno je poslal mednarod. urad dela vladam včlanjenih držav vprašanje, kaj mislijo o mednarodnem uzakonjenju delovnega časa nameščenstva 18 držav; med njimi tudi naša, so se izjavile za

mednarodno konvencijo, 4 žele imeti preje predlog, Siam (Azija; je odgovorila, da za njo problem ne obstoja, ker je agrarna država in nima nameščenstva v masah, 1 pa so mišljenja, med njimi Anglija (?), da zadeva še ni zrela za mednarodno uzakonitev.

Na podlagi odgovorov je izdelal urad predlog za konvencijo, ki bo predložen 14. mednarodni konferenci dela, dalje 2 osnutka, ki se nanašata na predloge glede gospodarskih panog, ki pa ne prideta v konvencijo. Predlog predvideva za trgovske obrate in pisarne omenitev delovnega časa tedensko na 48 ur. Dnevni delovni čas je določen na 8 ur, vendar se pa sme 48 tedenskih ur na posamezne delovne dni tudi drugače razdeliti, noben dan pa ne sme priti več kot 10 ur. Z ozirom na predstoječo konferenco in osnutek more upati tudi nameščenstvo Jugoslavije na pravično urejen delovni čas, pred seboj ima pa zopet dokaz o nujni potrebi svoje močne strokovne organizacije.

Mednarodna zveza krščanskih javnih nameščencev.

Pod vodstvom mednarodne zveze krščanskih strokovnih organizacij se je vršila 16. aprila v Kolinu konferenca, ki naj bi izvršila priprave za ustanovitev krščanske internacionalne javnih nameščencev. Konferenca se je bavila z načrtom pravil za snujajočo se internacionalo in je določila dnevni red za ustanovitveni kongres. Ta se bo vršil 26. in 27. avgusta 1930 v Kölnu. Dnevni red obsega razgovore o pravnem položaju javnih nameščencev v posameznih državah in poročilo o raznoterih narodnih organizacijah. Generalni tajnik IBCG bo na tem kongresu imel referat o potrebi mednarodnih odnosov med krščanskimi zvezami javnih nameščencev. Dosedaj so pristopile k tej internacionali kot članice dve organizaciji iz Nemčije, ena iz Belgije, ena iz Švice, ena iz Avstrije ter pet iz Nizozemske.

Kršč. internacionala in delovne mezde.

Z ozirom na pomanjkljivost oficijelne statistike, obdelane od mednarodnih delavskih organizacij in radi tega nezanesljivih podatkov o mezdah v posameznih državah, je sklenila krščanska strokovna internacionala s sodelovanjem krščanskih internacional kovinarjev, tekstilnih delavcev, nameščencev, kmetijskih delavcev, tovarniških in transportnih delavcev sprožiti obširno raziskovanje glede mezd v gotovih važnih poklicnih panogah. V to svrhu se je sestavil poseben mezdni odsek, ki je imel svojo prvo sejo 15. aprila 1930 v Kolinu. Delo strokovnih internacional bo usmerjeno v prvi vrsti na raziskovanje višine mezd. Poročila teh poklicnih skupin bodo obdelana v skupno poročilo, v katerem se bo upoštevala tudi kupna moč mezd v posameznih državah.

Tovarnar Krupp in drugo.

Nemec Alfred Krupp je največji evropski fabrikant topov in ostalega orožja. L. 1820 je začel obratovati s 7 delavci. Mnogo truda je imel, ko je razširil svoj obrat s parnimi stroji in je moral celo potovati v Anglijo, da je spoznal skrivnost moderne tovarne. L. 1844 je dobil zlato kolajno na berlinski obrtni razstavi.

Začel je izdelovati puške in cevi; njegov izdelek je prusko ministrstvo odklonilo, sprejelo ga je pa francosko. L. 1847 že vlija topove, za katere se začne zanimati francoski cesar Napoleon III. Ker ne more pridobiti pruske vlade zase, pošilja topove v Belgijo in Anglijo. Zatem pridobi pruskega odjemalca. Tudi v Avstrijo začne pošiljati svoje orožje. Ko mu pruska vlada tajno sporoči pred pričetkom prusko-avstrijske vojne, naj tega ne dela, odgovori: »To bi bila zame prelomitev pogodbe. Za vašo politiko se ne brigam, le svoje delam, ne da bi čutil kako nesoglasje med ljubezni do domovine in svojo častjo.« Tako so se v bitki pri Königgrätz-u obstreljavali nemški bratje s topovi iste tovarne.

Po pariški razstavi postane Krupp častnik francoske častne legije, pa pošilja svoje topove v Rusijo in Anglijo ter v Francijo in Prusijo, ki se med seboj bijejo

Najnovejša zaloga živalnih strojev, koles, gramolonov, velika izbira gramofonskih plošč (slovenske pesmi, kupleti, koncerti ter plesi itd.) — Cene nizke!

Na obroke!

CENTRA JESENICE

Kralja Petra cesta šte. 198

v krimski vojni. Do svoje smrti (l. 1887) je Krupp vli v Essen-u 24.576 topov, od teh jih je šlo v inozemstvo 13.910. Do l. 1911 se je dvignilo to število na 53.000, od teh jih je šlo 27.000 v tuje države, katere so v svetovni vojni bile boj z Nemci. S tem se je ponovila igra od l. 1866.: Na vseh frontah so pokali Kruppovi topovi in nosili smrt Kruppovim rojakom in njihovim nasprotnikom. Slično so tudi Rusi streljali na Avstrijce z orožjem, ki so ga dobili od avstrijskega tovarnarja Škode.

Znani zgodovinar trdi, da je bil vzrok ene vojske po l. 1918 med Grki in Turki ta, da so imeli Francozi v zalogi mnogo starih topov, ki so jih kupili potem Grki in napadli Turke. Seveda s starimi topovi niso mogli Grki delati čudežev in posledica vojne je bila, da so premagani Grki izgubili svojo posest v Mali Aziji in vladni režim doma je padel.

Južno-ameriški republiki Argentina in Chile nista sklicevali razorožitvenih konferenc, ampak sta po dogovoru 28. maja 1902 svoje bojne ladje prodali, iz svoje artilerije pa vliji ogromen kip Kristusov, ki sta ga postavili na meji z napisom: »Preje naj te gore razpadejo v prah, preden bo ljudstvo Argentine in Chile preknila mir, ki sta ga obljubila svojemu Odrašeniku, Kristusu.«

Borza dela.

Ljubljana. Delo je na razpolago: 7 čevljarjem, 22 hlapcem, 1 vrtnarju, 25 krojaškim pomočnikom, 2 žagarjema, 16 zidarjem, 3 kamnosekom, 2 mizarjema, 1 vrvarju, 3 kolarjem, 11 usnarjem, 20 gozdnim delavcem, 2 ogljarjema, 1 kleparju, 1 strojniku, 12 vajencem; — 15

kmečkim deklam, 5 služkinjam, 1 zaščitni sestri, 1 pletilki, 1 šivilji h krojaču, 1 natakari, 2 tkalkam, 1 pisarniški uradnici, 2 vajenkama za strojno pletenje.

Maribor. Delo je na razpolago: 1 ekonomu-sadjarju, 6 viničarjem, 23 hlapcem, 1 cementarju, 1 vrtnarju, 3 kamnosekom, 2 izdelovateljem stolov, 11 čevljarjem, 30 čevljarjem za tovarno, 1 prirezovalcu gornjih delov čevljev, 7 krojačem, 20 zidarjem, 1 slikarju, 4 slaščičarjem, 1 kuharju; vajencem vrtnarske, kleparske, kovaške, sodarske, mizarjske, čevljarjske, krojaške, pekarske in slikarske obrti; — 10 kuharicam, 20 služkinjam, 3 postrežnicam, 5 sobaricam, 2 varuškam, 3 vzgojiteljicam, 4 kuharicam k fin. stražnikom, 3 plačilnim natakari, 1 perfektni servirki, 1 gostilniški kuharici, 1 perf. hot. kuharici, 1 hot. sobarici, 1 blagajničarki, 1 šteparici gornjih delov čevljev, 1 gospodinjji, 3 mladim delavkam, 3 delavkam za fazonirati ovratnike, več kuharicam, služkinjam in sobaricam za na Hrvatsko in v Srbijo; 1 šiviljski vajenki.

Celje. Delo je na razpolago: 3 hišnim hlapcem, 1 viničarju, 6 poljskim hlapcem, 1 sadjarju, 30 konjskim hlapcem, 7 hlapcem za govejo živino, 5 kamnosekom, 2 kovačema, 1 kotlarju, 2 gateristoma, 2 mizarjema, 1 kolarju, 2 lesostrugarjema, 1 usnarju, 1 tapetniku, 3 tkalcem, 3 čevljarjem, 6 krojačem, 1 krojaču šablonerju, 6 slikarjem, 1 trgovskemu pomočniku, 31 vajencem; — 1 kmečki gospodinjji, 35 kmečkim deklam, 10 tkalkam, 2 natakari, 1 restavracijski kuharici, 12 služkinjam, 6 kuharicam, 2 sobaricam, 1 kuharici k orožni-

kom, 3 vajenkam; za sezono: 2 perica-ma, 1 likarici, 1 hofelski sobarici, 1 kuhinjski služkinji.

Radio.

Nov sosed v Trstu.

Kakor poročajo, bodo staro dosedanje milansko oddajno postajo prenesli v Trst, kjer bo oddajala na valu 247.7 m (1211 kc) s 7 kw antenske energije. V obrat bo baje stopila že s 1. januarjem 1931. Za delovanje naše postaje z bori-mi 2.5 kw pomenja tako jak sosed upoštevjanja vredno dejstvo in bo v resnici treba misliti na skorajšnje dejansko po-jačenje naše postaje na vsaj 5 kw. Se ta jakost je odločno premajhna; v doglednem času bo treba misliti na minimum 10 kw. Ves svet ojačuje postaje. Naša je med boljšimi, kar odkazuje ves inozemski radio-tisk. Zato pričakujemo zdatne pomoči od vseh v poštev prihajajočih forumov.

Nova iznajdba.

V zvezi z napredkom radiofonije se je razvil poleg zvočnega filma in izpopolnjenega gramofona tudi nov izum, tako zvani literafon. Ta priprava omogoča na principu gramofona sprejemanje glasov ter njih neposredno reproduciranje. Če govoriš v pripravljen mikrofon, se govor utisne na gramofonski plošči iz posebnega materiala, in po dovr-

šenem snimanju reproducira isti aparat vse besede, ki si jih govoril, kakor navadna gramofonska plošča. Varnost tega izuma je velika zlasti za korespondenco slepcev, za fiksiranje važnih razgovorov, za lastno kontrolo umetnikov itd. Več o njem prinaša ta številka tednika »Radio-Ljubljana«.

★ ★

Neodločen. Kaj naj storim? V dve naenkrat sem zaljubljen: ena je zelo lepa, druga zelo bogata, za katero naj se odločim? — Pomisli, prijatelj, da lepota mine! — To je že res, pa denar tudi.

Sodnik. Ali veste, zakaj pred menoj stojite? — Obtoženi: Zato, ker mi niste ponudili stola.

Izgovor. Sodnik: Če niste imeli namena ukrasti obleke bankirju, ki se je kopal, zakaj ste pa zbežali, ko je prišel iz vode? — Obtoženi: Sramoval sem se njegovega velikega trebuha, zato sem mu pa tudi obleko pustil in sem vzel samo zlato uro.

Recept. Zdravnik: Zdaj ste precej na trdnem; varujte se le jeze in razburjenja! — Bolnik: Tedaj mi pa ne pošljite tako kmalu računa!

Vsak dobi svojega namestnika. Pravi, da pisatelj silno malo spe. — Zato pa dremljejo tisti, ki njih spise bero.

RADIO JOŽE MARKEŽ, JESENICE
Solidna postrežba. Dobi se tudi na obroke.
Oglejte si stalno radio razstavo!

GRAMOFONI KOLO!
Vse kar rabite, kupite dobro in po ceni v trgovini z mešanim blagom

RADOSLAV DOLINAR
Jesenice
(letna nagrada popust 5%).

Pierre l'Ermitte:

Kako sem ubila svojega otroka

Naslednjega dne je Dominik prebiral časopise v majhnem salonu, ko pride k njemu mati z odrezkom bele svilu.

»Poglej, kot dokaz, da nisem nate nič več huda, ti poklanjam tole svilu. Sicer se na take stvari ne razumeš, toda svilu je prav lepa in mogoče jo za kaj porabiš v patronažu.«

»Najlepša hvala! odvrne Dominik vesel.«
Ker pa je bil samo poštenje, doda odkritosrčno:

»Za sedaj res ne vem, za kaj bi mogel uporabiti ta odrezek.«

»Menim, da bi se iz njega dali napraviti trakovi na rokave tvojim dečkom.« Koliko bi bili lepši od kupljenih!

»Saj res! Potem pa kar s hvaležnostjo sprejemem.«

Gospa Yholdy se je še nadalje ravnala po določenem načrtu.

Dominik je le malokdaj spregovoril o patronažu, mati pa bi bila strašno rada izvedela kaj novega; zato je pri vsaki priliki skušala navrniti pogovor na to stran. Izpraševala ga je koliko otrok prihaja k sestankom, ali jim kdaj dele nagrade in kakšne so te nagrade. Vse je hotela vedeti. Včasih se je delala kot da se šali: ko je nekega večera priigrala sto frankov, je pograbila bankovec in ga podala Dominiku:

»Izvoli, to naj bo za tvoje zamazane fantiče!«
»Hvala lepa, mamica! Z največjim veseljem sprejemem vsaj najmanjši dar.«

Zganil je stotak, ga skrbno zavil in napisal na ovoj: »Prvi bankovec, ki ga je mamica darovala za patronaž!«

Spravil ga je za spomin, župniku Firminu pa je dal drugega.

Drugeč je hotela izvedeti kje tiči ta slavni patronaž, ki je postal počasi glavna skrb njenega dediča.

»Mama, ni vredno! Bolje je, če ne greste tja!«

»Pojdem pa sama!«

»Ne boste ga našli, ker so ulice preveč zveržene in po takih krajih niste še nikdar hodili.«

Mati pa je tako dolgo silila, da jo je Dominik neki četrtek v juniju vendarle odpeljal v patronaž. Prišla sta, ko je župnik ravno klical imena otrok, ki bodo šli na deželo na počitnice. Določene so bile tri skupine, ki bodo bivale vsaka po tri tedne

na nekem posestvu v čistem lorensem zraku. Posestvo je bilo last verdunškega škofa, ki ga je posodil za čez počitnice.

Taki sestanki so bili zmerom izredno slovesni, nekakšna razdelitev nagrad, katerih so bili deležni le nekaferi.

V dvorani je bil silen hrup in razburjanje, kajti za težave in bridkosti preteklega leta je bil vsak najbolj poplačan s tem, če je smel na deželo na počitnice. Na drugi strani pa tudi župnik ni imel toliko sredstev, da bi vso otročad lahko odpeljal na deželo.

Kadar je klical imena izbranih, je bilo tiho ko v grobu. Nato pa so nekateri zagnali veselo vpitje, a drugim so se od žalosti odprle solze, ker ubogemu bledičnemu pariškemu otroku je silno hudo, če samo zaradi slabega spričevala ne more na ono veliko gostijo v naravi, kjer bi se radoval zdravega božjega solca in se igral in skakal po zelenih travnikih.

V patronažu so govorili o Marmousetskem posestvu kot o starodavnih pravljicah. Vsi odrasli so že bili tam.

V Marmousetsju so dobivali na pretek mleka in masla, videli so teličke in krave in konje. Ob žetvi so pomagali na polju, lovili postrvi in delali izlete na goro. V Pariz so se vrnili rdečih lic, utrdili so si noge in popolnoma prenovili mozeg.

Za one, ki so morali čez počitnice ostati v Parizu, je bilo poletje še hušje kakor zima, ker takrat so vsaj vsi skupaj prezebali.

To je župnik dobro vedel, zato si je prizadeval, da bi kolikor mogoče pravično izbral one, ki bodo šli na počitnice.

Gospa Yholdy je gledala svojega sina kako je hodil okoli dečkov, kateri niso bili sprejeti — otroci so takim rekli, da so »izgubljeni« — jih tolažil in jim šepetal na ušesa, da se bo morebiti dalo še kaj spremeniti, preden bo odpotoval prvi odelek, da jih bo šlo brez dvoma več na počitnice ali da se bo že kako uredilo. Ko pa je potegnil svoj bel robček in z njim dečkom brisal solze, se je kar stresla od ljubosumja in gnusa. Hu, ali so ti ušivci res že tako osvojili njenega sina!

Toda prizadevala si je, da se ne bi izdala in da ne bi Dominik opazil kaj se godi v njej. Delala se je celo kot bi se ji smilili ubogi otroci; potegnila je Dominika na stran in mu namignila, da je pripravljena pomagati, da bo šlo nekaj več otrok na počitnice, ako ne morejo iti samo zavoljo denarja.

Dominik je že sam dal precejšnjo vsoto v ta namen, ko pa je slišal, da hoče tudi mati nekaj primakniti, mu je srce zaplalo od radosti. Bolj kot denarja se je razveselil misli, da se je mati mogoče vendarle predručala in da mu poslednjem bo več nasprotovala.

Mogoče je sedaj tudi njo »privezal« dobri Bog? si je mislil sam pri sebi; tako so govorili njegovi tovariši v patronažu, s katerimi se je že dodobra sprijaznil.

Takoj mu je dala petsto frankov, za katere se ji je župnik posebe zahvalil, preden sta odšla.

In počasi so v lepi vili na Elizejskih poljanah vedno več govorili o organizacijah, o patronažu, o revnih dečkih, o počitniških kolonijah, o četrtnskih kartah na železnici in o drugih zadevah velike župnijske družine.

Dominik je povsod, kjer je bil le količkaj poznan, skušal doseči kakšne ugodnosti za otroke, izposloval jim je znizano vožnjo na železnici in dosegl, da so dobili ceno vse potrebščine, ki so jih vzeli s seboj na deželo.

Tudi ujec ni hotel biti zadnji. Domislil se je nekega svojega znanca, ki je imel tovarno za čokolado, in pri njem za majhen denar naročil toliko čokolade, da je je bilo dosti za vse tri skupine. Ker je tudi on hotel imeti kakega prijatelja v patronažu, je kupil celo zalogo platnenih čevljev in jih izročil dečkom.

Dominik je kar poskakoval od veselja.

Zdaj ni storil samo kakšno neznamno dobro delo v patronažu, marveč mu je Bog vrnil krasen bankovec za ubog majhen novček! ... Mater in ujca je zagrabila ona božanstvena omotica organizacij in Dominik je bil najbolj srečen, da je lahko na glas izrekel vzvišene misli o svojem poslanstvu. Govoril je o svojem vzoru in pel o svojih sanjah. Patronaž je bil pretesan, otroci so se gnetli še na dvorišču, ker niso mogli vsi v dvorano. Kadar pa je bila kakšna predstava ali kino, je bil tak naval, da se je bilo bati nesreče, ko se je tisoč dvesto ljudi natlačilo v dvorano, v katero bi jih šlo po pravici komaj polovica. Kaj bi bilo, če bi nastala kakšna zmešnjava!

Dominik je menil, da bi bilo dobro tudi starše pridobiti; za to pa bi bilo treba primernih prostorov: najprej dvorano za ljudsko posvetovalnico, zraven sobo, v kateri bi imeli zavetje reveži, dalje oddelek za dojenčke onih mater, ki morajo ves dragoviten dan delati po uradih in pisarnah...

Kaj pa hočeš s tem? vpraša ujec.

Spomnil sem se, da je poleg našega posestva krasen prostor, saj veste, kje mislim, ona zapuščena tvornica. Tam sta dve ogromni lopi, ki bi se dali izvrstno prenameriti za telovadnico in društveno sobo pa še za kakšne pisarne, ki bi jih bilo treba le še odnotraj nekoliko urediti. Lahko bi napravili tudi kapelico, o kateri gospod župnik vedno sanja. Kako bi bilo lepo, ko bi bila sredi patronaža kapelica, kamor bi hodili otroci molit. — Samega Boga bi imeli v svoji sredi! Oj, mamica, saj veste, kako srečen in vesel je človek, kadar ima poleg sebe svojega največjega prijatelja!

¹ Na Francoskem je navada, da imajo dečki, ko gredo k prvemu sv. obhajilu, na rokavih bele svilene trakove.